

עלון דברי חיים לפרשת אמור

וכתב, שבתחילת היבול אסור הוא באכילה עד שיביאו ממנו מנחה לה'. כל זה כדי להורות שאין הפרנסה והכלכלה יעד לעצמו, אלא מכשיר הם להתעלות רוחנית והתקרבות לבורא. וזהו שנאמר "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד" – כשם שיד שמאל טפילה לימים ומסייעתה, כך העושר והכבוד לתורה. לפיכך אסור היבול החדש באכילה עד מועד הקרבת מנחת העומר במקדש. להורות שהכל טפל לרוחניות.

לפיכך ציוותה לנו התורה לספור את הימים עד יום מתן תורה. כדי להשריש את הידיעה שהתורה היא העיקר, היא הכל, ואין בלתי. היבול אינו חשוב והעצמאות לה זכינו ביציאתנו ממצרים אין לה משמעות, אם לא נזכה לתורה ולמצוות ואם לא נחל חלק ברוחניות! ובכדי להדגיש זאת יותר, נצטוו להקריב מנחת שעורים למחרת היציאה ממצרים, והשעורים הריהם בעיקרם מאכל בהמה, לומר לך, שהעצמאות גרידא והשיחרור מעבדות, שאיפה גשמית הם והישג גשמי. גם בהמה שמחה בשבירת העול! אבל ביום מתן תורה מביאים מנחת חטים, מאכל אדם. כי במתן תורה ובעבודת הבורא הוברר מותר האדם מן הבהמה!

בעל העקידה

"ושמת אותם על השלחן הטהור לפני ה'" [כ"ד, ו'] במסכת חגיגה דף כ"ז למדו מפסוק זה שהיו מגביהין את השולחן לעולי רגלים ואומרים להם: ראו חיבתכם לפני המקום, שהלחם נשאר חם אף בעת שמסלקים אותו מהשולחן דהיינו שבוע אחר הנחתו, עיין שם. ועוד איתא שם במשנה שהיו מגביהים את השולחן ומראים אותו לעולי רגלים מרחוק, ואף היו מכריזים ואומרים: "הזהרו שלא תגעו בשולחן", פן יטמא במגעם של עמי הארץ ולא יוכלו להטבילו לאחר הרגל, מאחר שאי אפשר לסלק את הלחם ממקומו, שכן נאמר בו "לחם פנים לפני תמיד" – שלא ילין שולחן בלא לחם.

אולם קשה, דהלא דין הוא שאפילו אם מסלקים את הלחם הישן בשחרית ומסדרים את החדש בערבית, הרי זה גם כן "תמיד" – אם כן הרי היתה שהות להטביל את השולחן במשך כל שעות היום?

אלא מצינו בגמרא: "אמר ר"ש אפילו קרא אדם קריאת שמע שחרית וערבית, קיים והגית בו יומם ולילה, ודבר זה זה אסור לאמרו בפני עם הארץ. אף כי על פי דין הרי זה כבר נחשב ל"יומם ולילה", בכל זאת אסור לומר זאת בפני עם הארץ, כי היא סבור שבקריאת שמע שחרית וערבית בלבד כבר יוצא אדם ידי חובת הכל, ואינו מחוייב עוד ללמוד מאומה, וממילא יאבדו לומדי התורה את ערכם וחשיבותם בעיניו.

ובכן, הרי מן הנכון היה להזהיר את עמי הארץ לבל יגעו בשולחן, כיון שאי אפשר להטבילו משום "תמיד" – שכן אם יהיו יודעים שבאמת אפשר להטביל את השולחן, כי גם אם הלחם מונח עליו שחרית וערבית בלבד הרי זה "תמיד", הרי ילמדו מזה לדעת כי גם בקריאת שמע שחרית וערבית כבר יוצאים ידי חובת "יומם ולילה", ודבר זה הלא אסור לאמרו לעם הארץ...

דברי שאול

"ושמת אותם על השלחן הטהור לפני ה'" [כ"ד, ו']

"לאמו ולאביו" [כ"א, ב']

האבן עזרא אומר שלפיכך אמר הכתוב "אמו" לפני "אביו" משום שעל פי רוב חייו של זכר ארוכים מחייה של נקיבה, והאם מתה קודם.

ומקשה העולם, דהלא נאמר להלן באותה פרשה "לאביו ולאמו לא יטמא" – אביו לפני אמו?

אלא, דלהלן מדובר בכהן גדול, והרי לכהן גדול נמשח הכהן ההדיוט אחר שאביו מת והוא ממלא את מקומו ונהיה לכהן גדול – אם כן אצל כהן גדול, תמיד קודמת טומאת-אב לטומאת-אם, משום שאף אם אמו מתה קודם, הרי עדיין לא היה אז כהן גדול.

על כן אומרת הגמרא לגבי הגולים לערי מקלט: "לפיכך אמותיהם של כהנים גדולים מספקות להם מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהן שימותו" – לפי שבהיותם כהנים גדולים כבר לא היו להם אבות כי אם רק אמהות...

רבי יעקב גזונדהייט זצ"ל

"ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת" [כ"א, ט'] ישנם רשעים אשר הרישעות עוברת אליהם בירושה מהוריהם ומשתרשת בקרבם, ומאידיך ישנם רשעים אשר סרו מעצמם מדרך הישר, מאחר שהלכו שולל אחרי יצרם הרע.

כידוע אין היצר הרע מסית את האדם מיד לעבירה גדולה, שכן בודאי לא ישמע לו, אלא תחילה מסיתו לעבירות קלות עד שהוא מביאו לידי עבירות חמורות, כפי שאמרו חז"ל "כך דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחרת אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך ועבוד עבודה זרה..."

ברם, מי שהרישעות מושרשת בקרבו כתורשה מהוריו, עשוי לעבור מיד על העבירות החמורות ביותר, שכן עליו אין היצר הרע צריך לבוא בעקיפין, תוך גישה איטית שיטתית...

לפיכך אמרה תורה "ובת איש כהן כי תחל לזנות" – אם כבר בתחילה היא עושה חטא גדול וחמור כזה, הרי סימן הוא שאין זה מחמת יצר הרע שלה עצמה, אלא שכוחות הרע מושרשים בקרבה כתורשה מהוריה, והרי ממילא "את אביה היא מחללת"...

אמרי שפר

"ולא יחללו את קדשי בני ישראל" [כ"ב, ט']

במסכת זבחים למדו מפסוק זה שקרבן חטאת ששחטה לשם חולין, כשירה, שכן קדשים מחללים קדשים ואין חולין מחללין קדשים.

יש לפרש בדרך דרוש: אם אנשי חולין, חוטאים ופושעים, מבזים ומחללים את כבוד הצדיקים הקדושים של העם, אין בכך משום פגיעה גדולה, לפי שאין כל ערך לחילול שלהם. אבל אם צדיקים וגדולי תורה מבזים ומחללים איש את כבוד רעהו – אז הרי זה חילול קודש אמיתי והוא מרבה חילול ה'...

דברי שערי חיים

"וספרתם לכם ממחרת השבת...תספרו חמישים יום" [כ"ג, ט']

רבי יצחק עראמה זצ"ל בספרו עקידת יצחק, מבאר ביאור כולל במצות הקרבת עומר שעורים בפסח – וספירת העומר מאותו מועד ועד חג השבועות, בו מביאים שתי הלחם מחיטים.

במסכת חגיגה דף כ"ז למדו מפסוק זה שהיו מגביהין את השולחן לעולי רגלים ואומרים להם: ראו חיבתכם לפני המקום, שהלחם נשאר חם אף בעת שמסלקים אותו מהשולחן דהיינו שבוע אחר הנחתו, עיין שם. יש לעיין מדוע הראו לעולי רגלים דווקא את הנס הזה, שאפילו אחרי ח' ימים עוד היה לחם הפנים חם וטרי, והלא היו עוד הרבה נסים בבית המקדש?

ברם, הגמרא ביומא משיבה ב' טעמים לשאלה ששאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? ראשית, מה שהשיב להם רשב"י: אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם א' בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם א' בשנה, עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל – מי שיש לו ד' וה' בנים היה דואג ואומר, שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולם מתים ברעב, נמצאו כולם מכוונים לבס לאביהם שבשמים. ושנית – שהיו אוכלים אותו כשהוא חם.

והנה, מלחם הפנים אפשר להביא ראייה לטעם הראשון, שכן אם לחם הפנים היתה בו סגולה כזו שיהיה חם וטרי ביום השמיני כמו ביום הראשון, הרי אפשר היה להעניק גם למן סגולה כזו, שירד פעם א' בשנה ותשתמר בו חמימותו כל ימות השנה.

משום כך הראו להם לעולי רגלים את לחם הפנים בחמימותו הבלתי פוסקת, למען ילמדו להבין מזה, שלפיכך ירד המן כל יום כדי שיהיו ישראל מכוונים לבס כל יום לאביהם שבשמים, בדומה לאותו מלך בשר ודם עם בנו האהוב עליו. ואכן, כאן ניתן לראות את גודל חיבתם של ישראל לפני המקום – "ראו חיבתכם לפני המקום"...

אמרי צבי

"יוצא בן אשה ישראלית" (כ"ד, יז)

ויש לעמוד על כך שעד לסוף הפרשה, עד שחבשוהו בבית האסורים, לא כתוב בתורה מי האיש. רק לבסוף גילו: "ושם אמו שלומית בת דברי".

אלא, שהתורה באה לספר בשבחן של ישראל. שאף על פי שידעו שיש בו פגם יוחסין, לא חרפוהו ולא גילו את קלונו. ואע"פ שהוא רב והתקוטט – עדיין נשאר כאלמוני: "ויינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי", ואיש לא גילה את שמו ושם אמו, שלא לבזותה. ואפילו שקילל את ה' רחמנא ליצלן לא גילו את שם אימו. עד שהביאוהו אל משה והדבר נשמע בכל ישראל, וכולם שאלו מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, רק אז פורסם שמו!

בעלי ברית אברם

"כל נבילה וטריפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים" [הפטרת השבוע]

מקשה על כך הגמרא: והלא גם ישראלים אסורים באכילת נבילה וטריפה ולא דווקא כהנים? ומשיב רבי יוחנן: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה – כלומר, עד שיבוא אליהו ויפרשנה לנו, אין אנו יודעים לדורשה.

ואפשר שכך הוא פשוטם של דברים: הלא מצינו במדרש שלעתיד לבא ישחט הקב"ה את שור-הבור בקרניו ויתקין ממנו סעודה לצדיקים, ואם ישאלוהו: זו שחיטה כשירה היא? – ישיב ויאמר: "תורה חדשה מאתי תצא" – שתתחדש הלכה כזו וכל מי שלא אכל נבילות בעולם הזה, יבוא ויאכל מסעודה זו.

נמצאנו למדים, כי בעת שיבוא אליהו הנביא תתחדש הלכה, שמותר לאכול משחיטה כזו אשר כיום היא נחשבת על פי דין לנבילה – הרי

ממילא יסתבר שפיר הכתוב, שאפילו אז אסור יהיה לכהנים לאכול משחיטה כזו, אף שלישראלים היא תהיה מותרת.

והיינו: "אליהו עתיד לדורשה" – בעת שיבוא אליהו אפשר יהיה להבין את הכתוב הזה ולדורשו...

אבני אזל

מאמר השבוע

פרשתינו פותחת בציווי טומאת הכהנים, איסורם להיטמא למתים. והתורה הסמיכה לכך טעם, הפותח שער נרחב לכל אדם, ולא לכהנים בלבד: "לא יטמא בעל בעמיו להחלו". וביאורו, פירש הרמב"ן "כי למעלת הכהן, בעבור שהוא ראוי להיות הגדול והנכבד בעמיו, יזהירו שלא יחלל מעלתו לעולם".

ואמר רבי ירוחם הלוי זצ"ל ממיר שבכך הורתה לנו התורה הקדושה הוראה כללית הנוגעת לכל אדם: כל יהודי באשר הוא יהודי, בעל מעלה הוא – אל לו לנהוג כנכרי, לחקות את אורחותיו בסגנון לבוש, שירה ונגינה: יהודי אתה, שמור מעלתך! השומר תורה ומצוות – בעל מעלה הוא, ו"האצילות מחייבת": מחייבת לשיח מעודן יותר, ללבוש מאופק יותר, להתנהגות מרוסנת יותר. בן ישיבה – בעל מעלה ייחודית הוא, ומוזהר שבעתיים שלא לחלל את מעלתו: לא בכל מקום יכול הוא להראות, לא בכל לבוש רשאי הוא ללכת. חייב הוא להיות ניכר בדיבורו, בהתנהגותו ובאכילתו, לקדש שם שמים בהופעתו. על אחת כמה וכמה, אם זכה להיות רב או מלמד תורה, "גדול ונכבד בעמיו".

סיפור השבוע

ר' יהושע מאוסטרובצה שמע אדם א' פונה לחבירו שהיה חגר ואמר לו: חגגר, בא הנה.

הקפיד ר' יהושע ואמר לו: מי התיר לך להעליבו?

אמר לו: הכל קוראים לו כך.

אמר לו: ומה בכך? הרי הגהינום די רחב להכיל את כל האנשים האלו...

תקציר ההפטרה יחזקאל מ"ד

מפטירין "והכהנים הלויים" שיש בה רוב דיני כהונה השייכים מעין הפרשה. בסוף זמן בית ראשון עבדו בביהמ"ק כהנים מומרים לעבודה זרה, ויחזקאל מתנבא שלעתיד לבא רק הכהנים הלויים אשר שמרו משמרת קדשי, יעבדו לפני. ומונה כאן כמה דינים השייכים לכהנים: כשיבואו אל שערי חצר הפנימית, ילבשו בגדי פשתן, ולא יחגרו אבנטיהם במקום הזיעה, וכשיצאו לחצר החיצונה יסירו את בגדי הפשתן ולא יגעו העם בבגדיהם הקדושים. וכן לא יגלחו את כל שער ראשם, אבל עכ"פ לא ירבה כ"כ גידול שער. שערות ראש הכהנים גדולים יהיו סדורים באופן שראשו של זה [השער] נוגע בעיקרו של זה. לא ישאו אלמנה וגרושה כי אם בתולה, חוץ מכהנים הדיוטות שמותרין באלמנה. הכהנים יורו את העם להבדיל בין הקודש ובין החול, ובין הטמא ובין הטהור. הכהנים יורו לעם על דיני ממונות, וישמרו לעשות הקרבנות הנהוגים במועדות ובשבתות. לא יטמאו למתים כי אם לאב ולאם לבן ולבת לאח ולאחותו הבתולה. אחר שפרש מן המת יספור ז' ימים, ואז יקריב חטאת. מותר הקרבנות תהיה להם לנחלה, וה' אחוזתם ואין להם שאר אחוזה. ההקדש יהיה לכהנים. הביכורים והתרומות והחלה יתנו ישראל לכהנים ועי"ז הברכה תשרה בביתם. אע"פ שמותרים במליקת העוף, אסורים בנבילה וטרפה.

שבת שלום!

יוצא לאור לע"נ ר' יעקב בן ר' פנחס אייזיק ז"ל. ת.נ.צ.ב.ה.

לקבלת הגליון באימייל נא לשלוח אימייל ל

kossover@gmail.com